

Motion - En jämlik psykiatri i hela Skåne

Ordförandens förslag

Hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår regionfullmäktige följande

1. Regionfullmäktige anser att motionen är besvarad genom hälso- och sjukvårdsnämndens motionssvar.

Sammanfattning

Sara Svensson (V) har i en motion föreslagit att en handlingsplan tas fram för att arbeta för en jämlik psykiatrisk vård i hela regionen avseende behandlingsutbud och behovsanpassad vård.

I ärendet finns följande dokument:

1. Motionssvar 2022-12-08
2. Motion 2022-05-06

Överväganden

Det finns anledning att befara ökad psykisk ohälsa och sjukdom som följdverkan av pandemin. Största delen av den ökningen kommer att belasta psykiatri på primärvårdsnivå. För vuxna organiseras denna inom vårdcentraler och vårdval för psykoterapi, för barn och ungdomar främst inom förvaltning psykiatri, habilitering och hjälpmedels första linje för barn och ungas psykiska hälsa men även inom ungdomsmottagningar och unga vuxna mottagningar. Det är viktigt att beredskap för ett ökande behov finns inom dessa verksamheter. Primärvården och psykiatrin samarbetar kring vilka patienter som ska behandlas på vilken vårdnivå, en reviderad handläggningsöverenskommelse mellan primärvård och specialistpsykiatri beträffande vuxna kommer inom kort att fastställas.

Brukarstyrda inläggningar

Brukarstyrda inläggningar finns i alla psykiatrins verksamhetsområden, inklusive barn- och ungdomspsykiatri, med något olika inriktning och målgrupper.

Mobila team

Mobila team finns i alla psykiatrins verksamhetsområden, med något olika inriktning och målgrupper.

En nyligen genomförd kartläggning av Region Skånes många insatser kring prehospitalet och mobil vård visar på möjligheter till tydligare sammanhållning, ansvarsfördelning och mer nära vård i Skåne. Översynen och dess förslag förväntas utmynna i beslut om inriktning för det fortsatta arbetet med prehospitalet och mobil vård i Skåne.

Prehospitalet Akut Psykiatri, PAP, även kallad psykiatriambulansen, är ett gott exempel på ett utvecklingsarbete där antalet geografiska områden som inkluderas utökats efterhand. Pilotprojektet startade 2019, först ut var Malmö, Svedala, Skurup, Vellinge och Trelleborg, 2020 tillkom Lund, Staffanstorps, Lomma och Burlöv. Sedan november 2022 rullar psykiatriambulansen även i nordvästra och nordöstra Skåne.

Övergångslösningar från heldygnsvård till öppenvård

Dagsjukvård eller mellanvård finns i alla psykiatrins verksamhetsområden, inklusive barn- och ungdomspsykiatri, men med olika inriktning och för olika målgrupper. Det finns en upphandlad dagsjukvård för personer med ätstörningar i Malmö.

Inom tre av de upphandlade avtalen om öppenvårdspsykiatri förstärker leverantörerna sitt ansvarstagande i processen för vårdövergångar genom en modell för att minska de negativa konsekvenserna för patienten vid inläggning i heldygnsvård. Patientens tid i heldygnsvården används för att förbättra patientens prognos på sikt, genom förstärkt samverkan och öppenvårdens närvaro i heldygnsvården undviks avbrott i patientens vårdplan och utskrivning underlättas. Insatsen har gett goda effekter och har lyfts som gott exempel i de chefsmöten mellan offentlig och upphandlad psykiatrisk vård som anordnas av avdelningen för hälso- och sjukvårdsstyrning. Enheter inom offentlig psykiatri planerar införa liknande arbetssätt.

Behandlingsutbud och behovsanpassad vård

Den psykiatriska vården ska vara av god kvalitet; kunskapsbaserad och ändamålsenlig, säker, patientfokuserad, effektiv, jämlik samt ges inom rimlig tid. Patienter ska erbjudas vård och behandling med utgångspunkt i prioriteringsplattformens principer: allas lika värde, behov ska styra samt rimlig relation mellan kostnader och effekt mätt i hälso- och livskvalitet.

Det finns inomregionala skillnader i tillgång till evidensbaserad vård och behandling för patienter med behov av specialistpsykiatrisk vård. Inom vissa

subspecialiteter finns brist på kompetens eller ett litet patientunderlag vilket, på samma sätt som inom flera somatiska vårdområden, förhindrar att vården kan erbjudas på ett säkert sätt i alla geografiska områden. I sådana fall kan patienter behöva hänvisas till andra geografiska delar av Skåne. Viktigast är att vården är likvärdig vid svåra sjukdomstillstånd och att behandlingsresultat blir likvärdiga.

För att öka tillgängligheten har Hälso- och sjukvårdsnämnden de senaste åren utlöst optioner och höjt ersättningstak där så varit möjligt i upphandlade avtal. Nämnden har också upphandlat tre nya verksamheter, två för neuropsykiatriska utredningar och behandlingar och en öppenvårdspsykiatrisk mottagning i Hässleholm som öppnade 1/11-2022. Det har inte tidigare funnits upphandlade avtal inom psykiatri i nordöstra Skåne.

En del av problematiken med att erbjuda jämlik vård har sin grund i tillgänglighetsbrister inom psykiatrin, svårigheten att rekrytera nödvändig kompetens på grund av nationell brist på i första hand sjuksköterskor, men även läkare och psykologer, försvårar arbetet med att komma till rätta med tillgänglighetsproblematiken. Bristssituationen får bland annat som konsekvens att offentliga och privata vårdgivare på primärvårdsnivå och specialiserad vårdnivå konkurrerar om dessa personella resurser.

God och jämlik vård

Den organisation för kunskapsstyrning som har byggts upp nationellt, sjukvårdsregionalt och lokalt i varje region är svensk hälso- och sjukvårds gemensamma system för att leverera en mer kunskapsbaserad, jämlik och resurseffektiv vård av hög kvalitet. För att ny kunskap ska införas utvecklas olika typer av kunskapsstöd, införandet av dessa är en viktig insats för god och jämlik vård.

Personcentrerade sammanhållna vårdförlopp, PSVF, införs enligt nationell plan och Region Skånes implementeringsmodell. Först ut inom psykiatriområdet är två stycken PSVF för patienter med schizofreni. I implementeringsmodellen ingår att analysera gap för att motverka ojämlikheter i vården. PSVF för depression hos vuxna samt för självskadebeteende är under framtagande.

Det nationella programområdet, NPO, för psykisk hälsa har dessutom tagit fram flera nationella vård- och insatsprogram, VIP. Dessa kunskapsstöd riktar sig till såväl specialistpsykiatri som primärvård, men även till socialtjänst och skola. De VIP som tagits fram är för patienter med adhd, depression och ångestsyndrom, missbruk och beroende, självskadebeteende samt schizofreni. Implementering av kunskapsstöden förväntas öka jämlikhet till god vård.

Förvaltning psykiatri, habilitering och hjälpmedel har genomfört ett omfattande arbete med att ta fram och implementera standardiserade vårdprocesser, SVP, för ett stort antal diagnosområden inom både barn och vuxenpsykiatrin. SVP innebär en tydlig struktur för vilka bedömnings- och behandlingsinsatser som ska erbjudas

patienter, på vilken nivå och i vilken ordning. Målet är likvärdiga vårdprocesser av hög kvalitet samt god resursanvändning som också går att utvärdera på ett systematiskt sätt. Alla erbjudanden om vårdinsatser sker alltid i samråd med patienten. Avsteg från vårdprocessen kan göras utifrån patientens specifika behov. Det är viktigt att motivera ett sådant avsteg i förhållande till processen. De insatser som föreslås kan erbjudas fysiskt eller digitalt, i grupp eller individuellt. SVP i psykiatri har stark koppling till nationella vård- och insatsprogram samt personcentrerade sammanhållna vårdförlopp.

I arbetet med standardiserade vårdprocesser och nationell kunskapsstyrning ses ett ökat fokus på psykologiska behandlingsmetoder vilket innebär ett gap gällande resurser och kompetens inom det området, det försvårar situationen att det finns en brist på denna kompetens att rekrytera både regionalt och nationellt. Det finns en lokal arbetsgrupp, LAG, för psykologisk behandling som omfattar alla sjukvårdsförvaltningar, förvaltning primärvård och representanter för privata vårdgivare.

Tillgång till digital vård för patienter som är lämpliga och kan tillgodogöra sig denna kan göra vården mer jämlik oberoende av geografi eller svårigheter att ta sig till en mottagning. Utveckling av den digitala vården pågår inom förvaltning psykiatri, habilitering och hjälpmedel samt hos upphandlade leverantörer av psykiatrisk vård. Detta inkluderar bland annat en flerårig satsning på internet-KBT inom vårdcentraler och specialistpsykiatri, där vuxenpsykiatri numera kan erbjuda program för flertalet diagnoser. Även barnpsykiatri har gjort stora och lyckade satsningar på olika former av digital vård.

Strategisk plan för psykisk hälsa

I Region Skånes strategiska plan för psykisk hälsa 2017-2023, som fastställdes av hälso- och sjukvårdsnämnden 2017-12-08 § 204, finns strategiska mål, prioriterade utvecklingsområden och framgångsfaktorer för Region Skånes arbete inom området psykisk hälsa. Syftet med planen är att vara ett underlag för planerings- och utvecklingsarbete, politiska beslut och satsningar inom området psykisk hälsa. Utifrån planens övergripande målbild har målen brutits ner och insatser planerats, genomförts och följts upp i berörda verksamheter. Den har bland annat legat till grund för psykiatri- habilitering och hjälpmedels målkort.

Planen är uppdelad utifrån de i god vård ingående begreppen, varav jämlik vård är ett. Ett utvecklingsområde som identifierades inom området jämlik vård var behovsstyrt utbud av vård för personer med psykisk ohälsa, att vårdens arbetssätt måste stödja att patienter får tillgång till de kompetenser som behövs oavsett faktorer som ålder, kön eller var de är bosatta. Patienter med psykisk ohälsa, som har behov av det, ska, enligt planen, få tillgång till akuta och planerade insatser utanför sjukhuset, till exempel genom mobila insatser. Sådana insatser sker nu i alla psykiatrins verksamhetsområden.

Personer med svår psykisk sjukdom, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning

har en sämre fysisk hälsa, kortare medellivslängd, sämre ekonomi, lägre sysselsättningsgrad och sämre upplevd livskvalitet jämfört med befolkningen som helhet och även jämfört med grupper med kroppslig sjukdom eller funktionsnedsättning. Ett av planens strategiska mål inom området jämlik vård är att personer med psykisk ohälsa ska ha lika lång medellivslängd som befolkningen. Flera aktiviteter har genomförts och ytterligare planeras för att uppmärksamma det somatiska hälsotillståndet och underlätta för personer i målgruppen att söka vård samt medverka till undersökning och behandling. Bland annat har en regional riktlinje tagits fram för förbättrad somatisk hälsa för personer med allvarlig psykisk sjukdom, dessutom har utbildningsinsatser, samverkan och utvecklingsarbete tillsammans med kommuner och representanter för patient och anhörigföreningar inom området genomförts.

I verksamhetsplan och budget 2023 med plan för 2024 och 2025, som Regionfullmäktige fastställde 2022-12-12--13 § 109, ingår ett uppdrag att revidera Region Skånes strategiska plan för psykisk hälsa för fortsatt utveckling kommande år.

Med anledning av ovan förslag på uppdrag att revidera Region Skånes strategiska plan, pågående arbete inom ramen för nationell kunskapsstyrning samt omfattande utvecklingsarbete inom förvaltning psykiatri, habilitering och hjälpmedel för god och jämlik psykiatrisk vård anser hälso- och sjukvårdsnämnden motionen besvarad med hänvisning till att arbete pågår.

Anna Mannfalk
Ordförande

Pia Lundbom
Hälso- och sjukvårdsdirektör